

Læsning

sprog • leg • læring

Læsepolitik i Københavns Kommune 0 – 18 år

Indledning

Københavns Kommune har med det brede forlig ”Faglighed for Alle” skabt grundlag for en styrket indsats på blandt andet læseområdet. I den sammenhæng har Københavns Kommune udarbejdet denne læsepolitik, der gælder for hele 0 – 18 års området.

Læsepolitikken er udarbejdet i et samarbejde mellem repræsentanter fra dagtilbud, skole- og fritidsområdet samt Børne- og Ungdomsforvaltningen. De faglige organisationer har i en følgegruppe bidraget til læsepolitikens endelige udformning.

Det overordnede mål for læsepolitikken er, at børn og unge i kommunen fra 0 -18 år tilegner sig de faglige, personlige og kulturelle kompetencer, der er nødvendige for at gennemføre en ungdomsuddannelse og blive rustet til at deltage aktivt i samfundet som demokratiske medborgere. I den forbindelse er det af afgørende betydning, at børn og unge opnår sikre kompetencer i læsning og skrivning.

Formålet med en læsepolitik er:

- at støtte børn og unge i at tilegne sig sprog, begreber og symboler, så sproget kan bruges til tænkning, planlægning og i kommunikation med andre børn, unge og voksne
- at styrke såvel fagligt svage som fagligt stærke børn og unges læsefærdigheder
- at give børn lyst til at læse og skrive og derigennem udforske verden

Fokus på læring og læsning gennem leg og dannelse ses flere steder i Børne- og Ungdomsforvaltningens initiativer. Dagtilbudsloven sætter fokus på sprog både i dagtilbud og på fritidshjem. På dagtilbudsområdet indeholder de pædagogiske læreplaner temaet sprog. I fritidsinstitutioner er der tilsvarende fokus på, at børns sproglige udtryksformer skal fremmes.

Indsatsen for at fremme børns læsefærdigheder er således i dag højt prioriteret både nationalt og lokalt på baggrund af blandt andet undersøgelser som PISA 2000 og PISA København 2005. Der er indført obligatoriske it-baserede test i læsning, en ekstra time i dansk i indskolingen og en prøve i læsning ved Folkeskolens Afsluttende Prøver i 9. klasse.

Læsepolitikken skal ses i sammenhæng med en forstærket indsats vedrørende:

- børns udvikling, trivsel og læring gennem de pædagogiske læreplaner for 0 - 6 år
- sprogscreening af alle børn og særlig opfølgning i forhold til de 25 % fagligt svageste børn
- styrket faglighed – også for de fagligt stærke elever
- uddannelse af læsevejledere på alle skoler.

Læsepolitikken indeholder overordnede principper. På basis af den vedtagne læsepolitik vil der blive udarbejdet en vejledende handlingsplan med tilhørende inspirationsmateriale om læsning. Handlingsplanen omfatter: organisation og samarbejde på alle niveauer samt indsatser og vidensdeling. Handlingsplanen vil opstille målsætninger for indsatsen i dagtilbud, skole og fritidsinstitutioner. Handlingsplansfølgegruppen vil medvirke ved udarbejdelsen af handlingsplanen. De enkelte dagtilbud, fritidstilbud og skoler skal på denne baggrund selv tilrettelægge og implementere kommunens læsepolitik, således at indsatsen i den enkelte enhed matcher det arbejde, der ellers er i gang i skolen eller institutionen.

Politikken angiver ikke specifikke aktiviteter, men er retningsgivende på inspirationsniveau for valg af aktiviteter i alle led fra centralforvaltning til den enkelte institution og i alle aldre.

Den målrettede og sammenhængende indsats i dagtilbud, skole og fritidsinstitution skal ske i tæt samarbejde med forældre.

For at nå de overordnede mål er det vigtigt, at læreprocesserne hviler på et helhedssyn, hvor der er sammenhæng mellem udvikling, læring og dannelse. Det forudsætter en fælles forståelse af, at læring i høj grad finder sted i sociale sammenhænge gennem leg og bevægelse, kommunikation og sprog samt læsning.

Børn og unge er forskellige, har forskellige baggrunde, og deres udvikling foregår på forskellig vis. For at komme det enkelte barn i møde, skal omgivelserne anspore og stimulere til skriftsproglige aktiviteter bl.a. gennem bøger, oplæsning, plakater og billeder. Derfor skal læring foregå i såvel formelle som uformelle læringsmiljøer. Læring foregår nemlig ikke kun i direkte undervisningssituationer, men i høj grad også gennem samtaler, leg og andre kreative aktiviteter. Begge typer af miljøer bør være udfordrende og eksperimenterende med mulighed for udfoldelse af fysisk, kreativ og intellektuel art. Også for de fagligt stærke børn og unge skal der skabes udfordringer, der understøtter lysten til at lære og dermed imødekommer deres faglige ambitioner.

I dagtilbud, skoler og fritidsinstitutioner er sproglig udvikling og læsning først og fremmest knyttet til det danske sprog. Men sproglig udvikling og læsning knytter sig også til andre sprog. Det gælder i forhold til den globale udfordring, hvor fremmedsprog skal mestres på et højt niveau. Det gælder endvidere for de mange etniske og sproglige minoriteter med et andet modersmål end dansk, og for hvem tosprogethed er et vilkår og en mulig styrke i udvikling, læring og dannelse.

Læsning læres ikke i skolen alene. Det sociale, kulturelle og sproglige miljø i barnets tidlige liv og uden for skolen har stor betydning for udvikling af såvel tale- som skriftsprog. En god talesprogsudvikling er en vigtig forudsætning for en god skriftsprogsudvikling. Grundlaget for denne udvikling skabes i 0 - 6 års alderen og skal til stadighed stimuleres. Det er dermed af betydning for børns læseudvikling, at der foregår en tidlig og målrettet indsats for, at børnene kan udvikle deres sprog. Læsning og skrivning skal bruges aktivt i de miljøer, hvor børn og unge færdes.

Forældre og personalet i dagtilbud er væsentlige aktører.

Barnet udvikler sig gennem dagligdagens relationer, i samspillet i hjemmet og i institutioner, gennem medier og det omgivende samfund i øvrigt. Skolens undervisning bygger videre på den læring, der har fundet sted tidligere i barnets liv.

Organisering

Læsepolitikken skal implementeres, så der skabes sammenhæng mellem dagtilbud, fritidsinstitutioner, skole og forvaltning.

Læse- og skriveindsatsen skal organiseres således, at der:

- er sammenhæng mellem alle niveauer
- foregår en koordineret indsats
- sikres høj kvalitet gennem kompetenceudvikling og vidensdeling
- dokumenteres, evalueres og følges op.

0 - 6 år

Dagtilbud

Læsepolitikken tager udgangspunkt i Pædagogisk Perspektivplan, der betoner, at børn skal støttes i at tilegne sig sprog, begreber og symboler, så sproget kan bruges til tænkning, planlægning og i kommunikation med andre børn og voksne.

Perspektivplanen understreger desuden, at sprog ikke alene er tale og skrift, men også billed-, musik-, krops- og tegnsprog.

Målet er

- at give børn lyst til og glæde ved sproglige aktiviteter samt kendskab til sproglige traditioner
- at børn tilegner sig viden om verden og opnår en optimal sprogudvikling
- at styrke børns fantasi og kreativitet
- at bevare og udvikle børns nysgerrighed
- at fremme børns sociale og kommunikative færdigheder

Læsepolitikken lægger sig i forlængelse af arbejdet med de pædagogiske læreplaner ved at lægge afgørende vægt på leg, læring og udvikling af børn i dagtilbud. Arbejdet med de pædagogiske læreplaner kan således være rammen for aktiviteter, der fremmer sproglig udvikling. Det indebærer en helhedstænkning i forhold til børns udvikling af alsidige kompetencer. Sproglige og kommunikative færdigheder ses dermed i sammenhæng med leg, kropslig udfoldelse og anden fysisk aktivitet. Udgangspunktet for arbejdet med sprog er, at det foregår i en legende ramme, og at legen fastholdes som en grundlæggende aktivitet. Ved at tage afsæt i traditionen for fortælling og oplæsning kan dagtilbuddene understøtte tidlig opdagende læsning og skrivning.

6 - 18 år

Skole

God undervisning i læsning og skrivning bygger på indsigt og indsats. Indsigt i elevernes læse- og skriveudvikling opnås gennem forskellige former for registreringer, der kan danne baggrund for evaluering. Indsats sker på basis af viden om fagområdet, tolkning af evalueringer, målfastsættelse samt handleplaner i forhold til elevernes udviklingspotentialer.

Undervisningstilbuddet skal desuden understøtte en levende og flersproglig læsekultur, der fører til viden og oplevelser.

Målet er, at undervisningstilbud på alle niveauer i skoleforløbet skal skabe grundlag for, at børnene udvikler

- lyst til at læse og skrive
- gode læsevaner
- hensigtsmæssige læsestrategier
- kendskab til forskellige læsemåder
- funktionelle læse- og skrivefærdigheder svarende til gældende krav.

Funktionelle læsefærdigheder vil sige:

”At man forstår, kan anvende og reflektere over skrevne tekster, så man kan nå sine mål, udvikle sin viden og sit potentiale og kan deltage aktivt i samfundslivet”

(OECD/PISA 1998)

Særligt gælder,

- at alle elever kan læse ved begyndelsen af 3. klasse
- at elevernes læsestandpunkt hæves
- at eleverne øger deres læsehastighed
- at eleverne får bedre læseforståelse
- at eleverne får gode læseoplevelser
- at læsning styrkes i og på tværs af fagene, især på mellemtrinene og i overbygningen
- at forskellen mellem læseresultater på dansk for et- og tosprogede elever mindskes for at understøtte målet om at lukke præstationsgab mellem et- og tosprogede elever
- at undervisningsdifferentiering sikrer, at der også gives passende udfordringer til de fagligt stærke elever
- at eleverne bruger it både som primært redskab såvel som supplerende og kompenserende værktøjer, når de skal læse og skrive.

Det indebærer,

- at alle skoler skal anvende de læseprøver, som kommunen fastsætter
- at resultaterne af læseprøverne og anden evaluering tolkes og omsættes til handling, bl.a. gennem elevplaner
- at undervisning i alle fag medtænker elevernes læse- og skriveudvikling.

Den årlige kvalitetsrapport vil danne grundlag for vurdering af målopnåelse.

Fritidsinstitutioner

6-18 år

Fritidsinstitutioner omfatter kommunale og selvejende fritidshjem, KKFO'er, fritids- og ungdomsklubber.

På fritidsområdet er der fokus på at skabe både større sammenhæng og variation mellem skole- og fritidsdelen i børnenes dagligdag. Dagtilbudsloven formulerer bestræbelserne på at skabe en sammenhængende overgang på følgende måde:

”Fritidshjem skal i samarbejde med skolen og forældre medvirke til at skabe en sammenhængende overgang mellem skolens undervisningsdel og fritidshjemmet. Fritidshjem skal give børn mulighed for lektielæsning”.

(Dagtilbudsloven § 45, stk.6)

Ved at tilrettelægge forskellige aktiviteter skal fritidsinstitutionerne fremme børn og unges udvikling af tale, skrift og sprog gennem leg, læring og udvikling. Denne udvikling skal ses i sammenhæng med øvrige børns øvrige udviklingsområder.

Målet er, at børn og unge:

- øger deres viden om verden
- styrker deres fantasi og kreativitet
- bevarer og udvikler deres nysgerrighed
- fremmer deres sociale og kommunikative færdigheder

Det indebærer, at fritidsinstitutioner:

- er opmærksomme på at fremme børns sproglige udtryksformer
- arbejder i stimulerende miljøer, hvor læsning og skrivning kan indgå som en naturlig del af dagligdagen
- er opmærksomme på og tager initiativer i forhold til de børn, som har behov for særlig støtte ved skriftsproglige aktiviteter, herunder lektielæsning
- give børn og unge mulighed for at kommunikere på flere sprog.

For klubberne gælder særligt, at de skal

”støtte større børn og unge i alderssvarende udfoldelse af det danske sprog, således at de bliver i stand til at udtrykke tanker, følelser og beslutninger”

(Målsætning for klubberne i Københavns Kommune, 2006).